

Walter Benjamin’de Mesih Anlayışının 21. Yüzyılda Yansıması: İnternet

The Reflection of Walter Benjamin's Messianic Mentality in the 21st Century: The Internet

Murat GÜLGÖR

Dr. İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Walter Benjamin, Avrupa’da önemli değişimlerin yaşandığı bir döneme bizzat yaşayarak şahitlik ederken, sanayileşme ve kentleşme gibi olumlu olarak görülen gelişmelerin gölgesinde kalan olumsuzlukları da birebir hissetti. Sermaye birikimini tamamlayan Alman Yahudi ailelerinin çocuklarını “entelektüel bir Alman” gibi yetiştirebilmek için gösterdikleri çabanın aslında ne kadar ‘Alman olamadıklarını’ anlamaları ile sonuçlandığını da yaşayarak gördü. Kendisi de dâhil olmak üzere, modernitenin yarattığı sıkıntılarla boğuşan birçok insanın duyduğu Mesih ihtiyacına şahitlik etti ancak, kendi Mesih anlayışını ve dolayısıyla dönemin Deccalini de yeniden inşa etmekten geri durmadı. Benjamin bu inşa çalışması sırasında ihtiyaç duyacağı kavramsal bütünlüğü Yahudi mistisizmi ile Marksizmi harmanlayarak oluşturdu. Benjamin için modern dünyanın Mesihî, tıpkı Deccal kavramında olduğu gibi değişken olmalıydı. Onun Mesihî bir kere ortaya çıkarak sonsuza kadar aydınlatmak yerine, modern dünyanın yarattığı değişken gereksinimler ve sürprizler karşısında ihtiyaç duyulabilecek her an erişilebilen bir parlama şeklinde oluşacaktır. Bu çalışmada, onun fikir dünyasında oluşan, Mesih kavramının, bugünün internet tabanlı teknolojileri çerçevesinde nasıl anlamlı hale geldiği vurgulanacak ve günümüz insanının, hali hazırda kendisinde bulunan insani kavramları bile Google üzerinden nasıl sorgulama ihtiyacı hissettiği ifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Walter Benjamin, Mesih, İnternet

ABSTRACT

While Walter Benjamin was personally witnessing a period of time where important changes were being realized in Europe; he could also observe the negative aspects that were being overshadowed by the positive developments such as industrialization and urbanization. He also saw by experience that the efforts of German-Jewish families, who completed their capital accumulation, to raise their children like "intellectual Germans" resulted in them realizing how non-German they are in fact. He observed a need for the Messiah within many people, including himself, who were struggling with the troubles of modernity; however, he also did not hesitate to build his own concept of the Messiah and the Antichrist of that particular period. Benjamin created the conceptual integrity that he needed during this construction period by mixing Jewish mysticism and Marxism together. For Benjamin, the Messiah of the modern world had to be variable, just like the concept of the Antichrist, itself. His Messiah concept, instead of appearing once in a lifetime and illuminating the darkness forever, would emerge as flares that can be accessed at times of darkness and challenges. In this study, it will be emphasized how Benjamin's own Messianic mentality became meaningful within today's internet based technologies. It will also be emphasized how modern people feel the urge to question, even the most humanly concepts that are already built within themselves on Google.

Key words: Walter Benjamin, Messiah, Internet

1. GİRİŞ

“Hegel, Napolyon’u atının sırtında görünce onu Geist zannetmişti. Marx ise proleteriyada aynı şeyi gördü. İşte tam buna Benjamin mesih diyordu, mesihçi düşünce diyordu” (Dellaloğlu, 2013). Bu sırada, tarih içinde tek bir Mesih bekleyenler için acı verici olan haberi de Walter Benjamin duyurdu: Her dönemin Mesih’i farklıdır. Benjamin’e göre, her dönemin kurtarıcısı, mevcut sorunlarla bezenmiş toplumsal ilişkilerin yumağından ve coğrafyanın koşullarından sıyrılacak, kendi yaşadığı çağın gerçekliğinde ortaya çıkacaktır. Evrensel ve yeknesak bir zaman kavramına karşı çıkan Benjamin’e göre, günümüzün zaman temelinde dizayn edilmiş tarih algısının odağında “mesiyanik” sınırlılıklar bulunmaktadır. Benjamin’in düşüncesi dikkate alındığında, Mesihe ihtiyaç duyulan zaman ve uzam sadece bir gün değil hepimiz için ayrı ayrı olmak üzere bir süreç sonunda oluşmaktadır.

Onun yaşadığı dönemin gerçekliği çerçevesinden bakıldığında, kurtarıcıya yönelik ihtiyacın öncelikle büyük sanayi kentlerinin karmaşık yapısında ezilmiş daha sonra ise savaşın yıkımlayıcı etkisinde kalmış ruhların kurtuluşu için gerekli olmuştur. Benjamin için bu kurtarıcı ruh, mevcut düzenin dışında kalan devrimci sınıftır. Hiç kuşku yok ki devrimci sınıfın da ilk ve en önemli müdahalesi bugüne, bir başka ifade ile yaşanan gerçekliğe dair olmak zorundadır.

Benjamin’in ihtiyaç duyduğu mesihçi düşüncenin temelleri yakın dostu Gerhard Scholem vasıtasıyla atılacaktır. Ancak Benjamin, hemen her şeyde olduğu gibi kendisine sunulan Mesih anlayışını da var olan şekli ile kabul etmez. Hedefinde bugün vardır ve bugün, tarih çizelgesi içinde, geçmiş ve gelecekte arındırılmış, kısa bir gerçekliği işaret etmektedir. Bu gerçeklik çevresinde kurguladığı düşünce yapısını, Marksist tarih anlayışının bir türevi olarak yeniden inşa eder. Benjamin, Tarih Üzerine Tezler’in altıncısında, Mesih’in sadece kurtarıcı olmadığını, aynı zamanda Deccal’i yenerek bir başka insani işlevi de yerine getireceğini ifade etmektedir. Elbette Benjamin’in Deccal kavramı da Mesih anlayışında olduğu gibi değişikliğe uğramıştır. Geçmişten geleceğe aynı özelliklere sahip bir Deccal anlayışından bahsetmek mümkün değildir. Bunun yerine tarihin değişen koşullarında ortaya çıkan ve insanlığın düşmanı haline gelen irili ufaklı Deccallar vardır. Stefan Gandler (2007), Benjamin’in bu “Marksist

Mesihçi” anlayışının öznesinde, bugün değiştirilemez gibi görünen hiçbir şeyin mutlak olmadığı inancının olduğunu söyler. Tam da bu nedenle Deccalin yenilgisiyle oluşacak kurtuluş hissini yarattığı titreşimlerde bile zayıf bir Mesih gücü bulunduğunu ifade etmektedir. Zamanın değişen koşullarında ortaya çıkan Deccal karşısında, Benjamin’in Mesih anlayışı sabit ancak cisimleşen Mesih de değişmektedir. Bu çalışma, günümüz mesihçi anlayışının internet uygulamalarında arandığına yönelik iddiaları temellendirmektedir.

2. MESİH KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

Başta Musevilik olmak üzere birçok inanç formasyonunda önemli izler bırakan Mesihçi anlayış, “dünyanın tümüyle reddine dayanan, ancak bu dünyanın yıkıntısı üzerine kurulabilecek bir gelecekte umut gören, bir başka deyişle umudu kıyamet gününe erteleyen bir gelecek görüşüydü...” (Gürbilek, 2012, 8).

Genel olarak, Yahudi mistisizminin ana eğilimlerinden birini teşkil eden Mesihçiliğin, iki ana Mesih kavramı üzerine inşa edildiği görüşü hâkimdir. Bunlardan ilkinde göre tüm Museviler Tora'nın emirlerine sıkı sıkıya uyduğunda Mesih'in geleceğine inanılmaktadır. Bir diğeri ise Mesih'in ahir zamanda geleceğidir. Birinci düşünce yapısında göre Mesih anlayışı tarihsel bir süreç ile inşa edilecek ve Mesih'in gelişi, Tanrı'nın Krallığının Dünya'ya gelişiyle aynı zamanda oluşacaktır. İkinci inanç yapısı ise apokaliptik bir varyantı işaret etmektedir. Tarihin sonu “Son Yargı” ile aynı dönemde olacaktır (Pace, 2019, 20).

Bu iki kavram, çeşitli düşünce okullarında hali hazırda sürdürülen bir tartışma alanı olarak görülmekte ve Mesih'in kefaretinin doğasına göre farklılık göstermektedir. Bu tartışma alanını teşkil eden görüşlerin oluşturduğu yelpazenin bir ucunda Mesih'in gelişinin beklenen doğal bir sürecin sonunda gerçekleşmesi yataken, bir diğerinde insanlığın yok olan ahlaki mükemmelliğinin ve zayıflıklarının giderilmesi için gereken dış müdahalenin, şiddetli ve birdenbire meydana geleceğine yönelik inanç bulunmaktadır (age, 21). Güncel zaman ve uzam anlayışında gerçekleşen bu teolojik farklılaşmanın yanı sıra, ortaya çıkan eskatolojik görüşlerin de inanç sistemi üzerinde farklılık yarattığını ifade etmek mümkündür. İlk anlayış açısından Mesih'in gelişi insan eylemleri ile inşa edilen bir krallığı işaret etmektedir. İkincisinde ise insanoğlunun olumsuz fiillerinin sonucunda, birden bire yaşanacak bir olay/cezalandırmayı/kurtarılmayı belirtmektedir.

Diğer taraftan, her şeyin sosyal sonuçları olduğunu dikkate alan Moshe Idel (1988; 2004) Mesih imgesinin doğruluğunun belirlenmesi ve yol göstericiliğin yanı sıra, Mesihçi ideolojinin yarattığı sosyal olguları da dikkate alarak bir hipotez geliştirmiştir. Teorisinin temel kavramı, mistisizmin veya daha doğru bir ifade ile “yoğun bir mistik yaşam” (Idel, 2004, 20) dediği şeyin, Mesih inancı ile şekillenen faaliyetlerin dünyevi sonuçlarını dışlamamasıdır. Ayrıca, Mesih inancına dair iletişim ile temellenen sosyal ilişkilerin de iki farklı sonucu olacağını belirtir. Bunlardan birincisi, Mesih'i mistik bir şekilde bekleyenler adına içsel bir uyum ve dayanışma, örgütsel bir çaba gerektirmesidir. İkincisi ise Mesih gelse de gelmese de oluşan bu birlikteliklerin sürdürülmesi adına yaşanan örgütsel çaba ve böylece ortaya çıkan sürekli ve titiz bir kolektif disiplinin yarattığı toplumsal paylaşımdır. Oluşması muhtemel bu grup polarizasyonu, Mesih'in gelişinin yaratacağı olağanüstü olaya hazırlanmak için bir tür arınma sürecini de beraberinde getirmektedir. Tüm bu örüntüler ve ortaya çıkan davranışlar, günlük yaşamda benimsenen bilişsel ve duygusal tutumları içerir ve mikro toplumların oluşmasına neden olur (Desroche, 1969). Eskatolojik bekleyişin sosyolojisi (Seguy, 1983), yeni bir toplumsal düzenin nasıl ortaya çıktığını anlamamıza yardım eder, bu düzen ilk başta sadece hayal edilir ve sonra, Mesih gelse de gelmese de uygulanır.

Levinas (1961), Mesih ile elde edilebilecek kazanımları tanımlarken, insanlığın iyinin kötüyeye karşı tarihsel zaferini, şiddetin sonunu ve adaletle dayalı bir toplumun kuruluşunu görme umutlarıyla örtüştüğünü ifade etmektedir. Levinas'a göre Mesih'in tüm özellikleri zamanın doğurganlığı çerçevesinde inşa edilmekte ve bu nedenle geçmiş ve gelecekte ayrılmaktadır. Ancak bu durum zamandan kurtuluş anlamına da gelmemektedir (Levinas, 1974, 121).

Abraham van de Beek ise konuyu İncil'de yer alan İsa figürü üzerinden değerlendirir. Ona göre İsa'nın dört portresi, dört imgesidir ve bu imgeler ayrı birer kurtarıcı ve yol göstericiyi işaret etmektedir. van de Beek'e göre Matta İncilindeki radikal İsa, Markos'un daha insansı kişisi, Luka'nın bilge öğretmeni ve Yuhanna'daki gizemli aşk vaizi halini almaktadır. Bireyin, kurtarılmayı istediği olgu çerçevesinde, bu figürlerden birisini seçmesi yeterli olmaktadır.

3. WALTER BENJAMİN'DE MESİH ANLAYIŞI

Yahudi ve entelektüel bir ailede, 1892'de dünyaya gelen Walter Benjamin, 1880'lerde başlayıp 1920'lere doğru yoğunlaşan bir sorunun içinde büyümüştür: Büyük Yahudi Sorunu. Benzeri ailelerde olduğu gibi onun ailesi de zengin olmuş ancak Alman toplumu içinde istenilen statüye sahip olamamıştır. Eğitim ve entelektüel birikimin sağlanması için gerekli olan işaret, inançlarından süzülen “öğrenmiş insan makbul insandır” ilkesinde bulunmuştur. Söz konusu ilkenin temelinde dinsel bir eğitim olsa da, laikleştirilmiş bir versiyonu da makbul görülmüş ve XX. Yüzyıldan itibaren Yahudi aileler, oğullarından birini “okuma” işi ile görevlendirmiştir (Oskay, 1995). Benjamin'de bu gruptadır ve ailesinin yarattığı tinsel auranın içinde laik eğitim almakla mükellef hale gelmiştir. Ancak arkadaşı Christoph Friedrich Heinle'nin intiharı onun iç dünyasını etkilemiş ve yeni arayışlara yönelmesine sebep olmuştur. Bu sırada karşılaştığı Gustav Wyneken ve onun görüşleri çevresinde örgütlenmiş olan “Özgür Öğrenciler” çevresi, bu arayış yolculuğunda önemli bir durak halini almıştır. Bu dönemde hareketin dergisi olan “Der Anfang”

için yazdığı yazılar onun gelecek tahayyülünün oluşmasında önemli bir rol oynar (Gürbilek, 2012, 8). Ancak, Wyneken'in savaş yanlısı tutumu, Benjamin'in bu çevreden uzaklaşmasına sebep olur. Bu sırada tanıştığı Gershom Scholem ile kurduğu arkadaşlığı, onun Yahudi Mistisizmine ve Mesih kavramına ilgi duymasına sebep olacaktır. Gershom Scholem'in yazdığı Sabbatai Sevi: The Mystical Messiah, The Messianic Idea in Judaism (Yahudilikte Mesihlik Düşüncesi) adlı kitap ve ayrıca Yahudi mistisizmi üzerine yazdığı Kabbalah adlı çalışma, bu gelişimin seyri hakkında önemli bir fikir vermektedir (Freely, 2003,18). Böylece "Gershom Schloem, Benjamin'e Yahudi düşüncesiyle farklı bir bağ kurulabileceğini gösterir; onun Yahudi mistisizmini ve Kabala'yı önemsemesinde etkili olur" (Gürbilek, 2012, 19).

Ailesinden aktarılan dini görüşler ve Schloem ile arkadaşlığı, Mesihçiliğin Benjamin'in tarih ve gelecek anlayışı üzerinde de etkili olacaktır. Benjamin'e göre hangi çağda olursa olsun geleneğin elinden kurtulmak için gerçekleştirilecek çaba, aynı zamanda geleceğin konformizm tehdidinden kurtulmak için atılacak adımlarla eş anlamlı hale gelmektedir. Sadece bu nedenle bile olsa, bir Mesih'in kurtarıcı gücüne ve Deccali yenebilecek donanımına da ihtiyaç vardır. Onun açısından Mesih, sadece bir kurtarıcı değil aynı zamanda geleneğin konforlu yatağına dönüşmüş olan Deccali de alt edilecek yegâne olgudur (Benjamin, 1993, 39).

Elbette Benjamin'in düşündüğü ve geleceğin inşasına yönelik tasavvurun merkezine yerleştirdiği Mesih umudu ile Yahudi inanç sistemi birebir örtüşmüyordu. Çünkü "Yahudiler için geleceği araştırmak yasaktı. Tora ve dua ise onlara anımsama konusunda yol gösterir. Bu, Yahudiler'i geleceğin, kâhinlerden bilgi alanların da kendilerini kaptırmadıkları büyüünden kurtarmıştır. Ama bu durum, Yahudiler için geleceği bağdaşık ve boş bir zamana dönüştürmemiştir. Çünkü bu gelecek içersinde her an, Mesih'in girebileceği küçük bir kapıdır." (Benjamin, 1993, 49). Bu küçük kapı, Benjamin açısından geleceği inşa edecek olan Mesih'in girebileceği bir aralık halindedir.

Michael Löwy açısından Benjamin'in yazdığı Tarih Tezleri, üç farklı düşünce okulunun izlerini taşımaktadır (Şekil-1). Benjamin, bir Marksist olarak kendi gerçekliğini materyalist olgular vasıtasıyla anlatmaya çalışmaktadır. Ancak, kullandığı kavramların önemli bir kısmı, aidiyetinden elde ettiği teolojik olgular çevresinde meydana gelmiştir. Bunlardan en bilineni ise Mesihçi düşünce yaklaşımı olarak ortaya çıkmaktadır. Bir okul olarak karşılık ise Materyalist Okulu ile Teolojik Okulun uzlaştırma çabasının gösterir (Dellaloğlu, 2005).

Şekil 1 Benjamin'in Tarih Tezlerini İnşa Ettiği Üç Farklı Düşünce Okulu
Kaynak: (Dellaloğlu, 2005)

Ancak bu mesihçi bakış açısı Benjamin'in kendi çevresinde bile "farklı" olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur. Birçok düşünür, onun yaptığı Materyalist vurguyu, teolojik yaklaşımlarını öne çıkararak örtmeyi amaçlamıştır. Bunlardan en bilineni olan "Adorno yaptığı Benjamin derlemelerinde onun marksist yönünü hep ikinci planda tutmaya çalışmıştı" (Dellaloğlu, 2012).

Benjamin, zaman içinde yaşanan sorunların, kargaşanın, acıların sonunda daha güzel bir dünya meydana gelmesi bile, insanoğlunun daha iyi bir dünya talep etme hakkının doğduğunu düşünüyordu. O, "geçmişin kefareti ödenerek tarihin yıkıntıları arasından yeniden doğuşa ilişkin bir mutluluk vaaadinin olduğunu düşünür" (Avcı, 2015). Çünkü "ezilen sınıflar gücünü,(...) özgürleşecek olan torunlarından değil, köleleştirilmiş olan atalarının imgesinden alacaktır" (Benjamin, 2002).

3.1. Benjamin Mesihçiliğinin Günümüzde Yansıması: İnternet

Benjamin, geliştirdiği kavramlarla kendi yaşadığı dünyanın sorunlarını ifade etmeye çalışmaktaydı. Kent yaşamının yarattığı kısıkaçtan sıyrılmak için pasajları mesken edinen modern flaneur'un sorunlarını algıladı. Paris komünü sırasında başkalarının kullanmadıklarını toplarken dedikoduyu da taşıyan "chifonyer" kavramı çerçevesinde, sanatçı ve gazetecinin varlığını duyurdu. Çocukların radyo ile toplumsallaşabileceğini gözlemledi ve radyo kuramını oluşturdu. Modern insanın kendini ifade etmek için medyayı nasıl kullanmayı arzuladığını açıkladı. Bugün itibarıyla bunların hepsinin bileşkesi haline gelen internet ve uygulamaları için de kullanabileceğimiz bu kavramları geliştirirken, bireyin fark etmese bile, kurtarıcıya yönelik ihtiyacını da gözler önüne serdi. Elbette bu ihtiyaçların giderileceği mecrayı da ifade ediyordu. Adorno'ya göre Benjamin açısından temel iletişim metodu mektup olmuştur. Çünkü "mektupla uzakta kalmaya devam ederek, uzak olmayı reddedebilir insan." (Adorno, 2017, 57). Hiç kuşku

yok ki internet de bu ihtiyacı rahatlıkla giderebilme kabiliyetindedir. Uzaktayken yakın olmanın, gönülden bağlı gibi görünürken bir anda sırta kadem basmanın imkânını sunar internet.

Tam da bu nedenle aranılan Mesih’de, zaman ve uzam içinde değişti. Bazen bir kişinin hayali olarak karşımıza çıkarken, 1828-1888 yılları arasında yaşamış olan Josef Dietzgen’e göre “emek” halini aldı. “Emek, yeniçağın Mesihinin adıdır...” (Benjamin, 2002, 38). Mesih, geleceği şekillendirecek beklenen olduğuna göre, günümüzün Mesihini bir toplumu değil, öncelikle bir bireyi kurtaran olmalıdır. Mesih’in “ploretery” olacağı yönündeki döneminin genel eleştirel görüşüne itibar etmekten kendini alamasa da Benjamin, gazete ve radyo yayıncılığı temelinde medya ve iletişim çalışmalarının değerini anlamış ve başta radyo olmak üzere çeşitli kuramlar geliştirmiştir. Aslında o geleceğin mesihini görmüştür. Benjamin’e göre, “her kuşağa zayıf bir Mesih gücü verilmiştir.” (a.g.e., 38) Bugün Benjamin’in mesih anlayışı, O hiç görmemiş bile olsa, internet ve bu mecrada kendine yer bulan yeni medya uygulamaları halini almıştır.

Papa Francis tarafından, 48. Dünya İletişim Günü çerçevesinde yaptığı açıklamalar, internet dünyasının yarattığı faydalardan bahsediyordu. Özellikle dinler arası iletişim açısından yaratacağı faydanın önemini vurgularken, özellikle sosyal medya uygulamaları ile oluşması muhtemel sorunları da belirtiyordu. Ona göre internet, “özellikle dayanışma için farklı olasılıklar getirebiliyor. Bu gerçekten güzel bir şey ve Tanrı’nın bir lütfudur” (Francis, 2014).

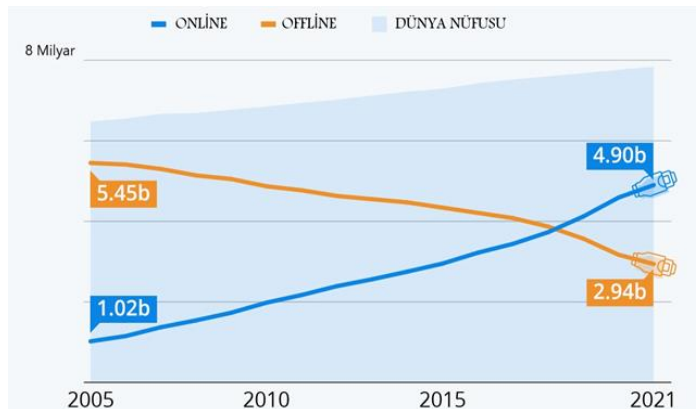
Ancak internet ve bu alanda geliştirilen uygulamaların tek başına bir anlam ifade etmediğini kabul etmek gerekmektedir. Mesih’in asli görevi aydınlanmayı sağlamaktır. Bugün aydınlanma terimi “çok spesifik bir anlamda karşılık bulmakla beraber, genel geçer ilk aydınlanma fikri, 18.yy Batı’da ortaya çıkan hareketleri ifade etmektedir. Ancak bunu genişletmek mümkündür, Nirvana, Sufizm, Augustinus felsefesi bir aydınlanmadır” (Dellaloğlu, 2007,32). Dellaloğlu’na göre, “Her şeyin bir şeyle, bir şeyde açıklanabilir olması, çokluğun teklikte vuku bulması da bir aydınlanmadır.” (a.g.e). Bu açıdan bakıldığında, bireylerden bir topluluk inşa etme kabiliyetine sahip olan internetin de aydınlanmanın bir formu halini aldığını söylemek mümkündür.

Sosyolojide önemli bir yer tutan kültürel gecikme kuramını değerlendirenlerden biri olan Benjamin açısından toplumsal realite iki farklı seviyede ortaya çıkmalıydı. Öncelikle teknoloji, toplumun belirlenmiş amaçları için bir yapı teşkil etmeliydi ve ayrıca teknolojinin de bu amaçları karşılayabilecek şekilde güçlü olması gerekmekteydi. Onun yaşadığı dönemde toplum, iktisadi ve teknolojik açıdan belli bir seviyeye ulaşmış olmasına karşın, bu kazanımların toplumun tüm katmanlarına ulaşabilme kabiliyetine sahip olmadığı görülmektedir. Bu sebeple teknolojik imkân ve kabiliyetin de toplumun içinde eşit bir şekilde yaygınlaşmamış olduğunu söylemek mümkündür. Anlamlandırmadan, insani bir amaç için kullanmadan tüketilen teknoloji ve enerjinin kültürel olarak bir gecikmeyi de işaret etiği söylemek mümkündür.

Bu çerçeveden bakıldığında, günümüzde yaygın olarak kullanılan teknolojik araçların da kültürel gecikmeyi hızlandırdığını söylemek mümkündür. Özellikle yaygın olarak kullanılan internet teknolojileri, toplumsal bir anlam ve araç olmasının ötesinde, bireysel ihtiyaçların karşılanmasında ve daha da önemlisi doyumların elde edilmesinde önemli bir araç halini almıştır. Bu çerçevede her sorunun cevabını aradığımız sosyal medyayı da Benjamin’in düşündüğü Mesih şeklinde ifade etmemiz mümkündür.

4. ARAŞTIRMA ve BULGULAR

Dünyadaki internet kullanıcılarının sayısı her geçen gün arttığı gibi, Ülkemiz internet kullanıcılarının sayısı da artmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2 Dünya Nüfusunun İnternette Bağlı Olma Oranı 2005-2021

Kaynak: Chart: Disconnected: 2.9 Billion People Still Offline | Statista

Özellikle Google, kullanıcıların ihtiyaç duyacağı gündelik bilgileri kolaylıkla elde edebilecekleri önemli bir mecra halini almıştır. Bu mecra üzerinden gerçekleştirilen sorgulamalar incelendiğinde, gün içinde karşılaşılan bilgi örüntülerinin içinden eksikliği hissedilen kavramlara veya yemek tarifi gibi gündelik yaşamda ihtiyaç duyulabilecek genel bilgilere yönelik olanların ağırlıklı olarak arandığı dikkat çekmektedir. Ancak inceleme derinleştirildiğinde

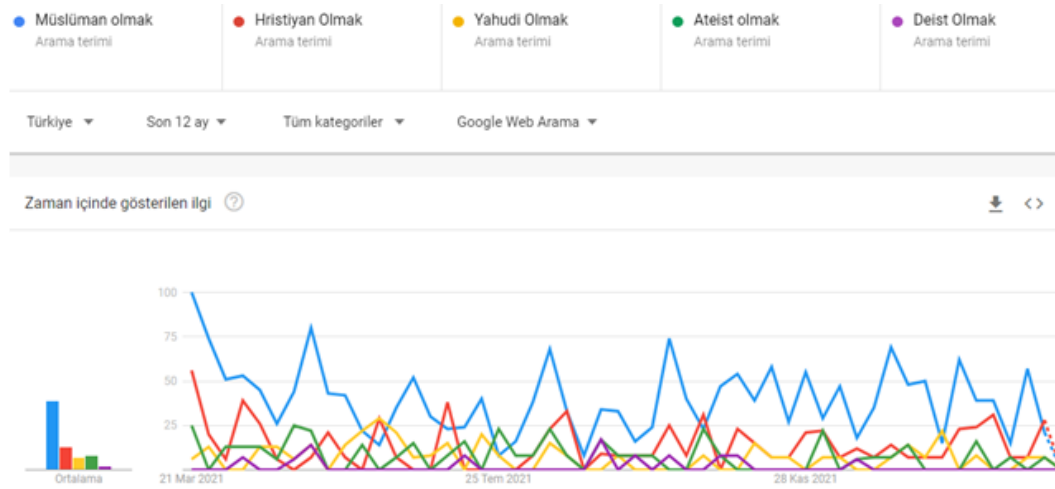
ortaya çıkan durum bir miktar farklılaşmakta, sorgulamaların bir kısmının nasıl inanılması gerektiğine, nasıl davranılması gerektiğine veya nasıl yaşanması gerektiğine dair “varlıkla” ilgili sorgulamaları içerdiği görülmektedir.

Özellikle dini bilgileri edinmeye, bireysel olarak iyi olmaya, bir gruba/topluma/ulusa dâhil olmak için uyulması gereken kuralları öğrenmeye yönelik yapılan sorgular aslında “varlıkla” ilgilidir ve hali hazırda bulunduğu düşünülen özelliklerin eksikliğinin giderilmesine veya olmaması gereken özelliklerden arınmaya yönelik ihtiyaç duyulan bilginin elde edilmesine yönelik olarak sorgulandığı anlaşılmaktadır. Tam da bu nedenle, bireylerin bir kurtarıcıya ihtiyaç duyduğunda interneti kullandığını ileri sürmek mümkündür.

Çalışmanın araştırma bölümünde, Ülkemiz internet kullanıcılarının Google üzerinden aradıkları terimler dikkate alınarak, elde ettikleri bilgilerin çeşitliliği değerlendirilecektir.

4.1. Dini Terimlere Yönelik Sorgular

İnternet sadece genel geçer sorularımıza yanıt vermekle kalmamakta, bizim olan veya bizim olduğunu düşündüğümüz olgularla ilgili arayışlarımıza da cevap vermektedir. Hiç kuşkusuz bunlardan en önemlisi “Din” kavramıdır. Bu çerçevede elde edilen veriler Şekil 3’de yer almaktadır. Belirlenen tarih aralığında elde edilen veriler incelendiğinde, sorgulamalarda ilk sırayı vatandaşlarımızın ağırlıklı olarak aidiyeti bulunan Müslümanlık inancına yönelik olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. İkinci sırayı “Hristiyan Olmak” sorgusu alırken, “Yahudi Olmak” üçüncü, “Ateist Olmak” ise dördüncü sırayı almıştır. “Deist Olmak” ise beşinci sırada gözlemlenmektedir.

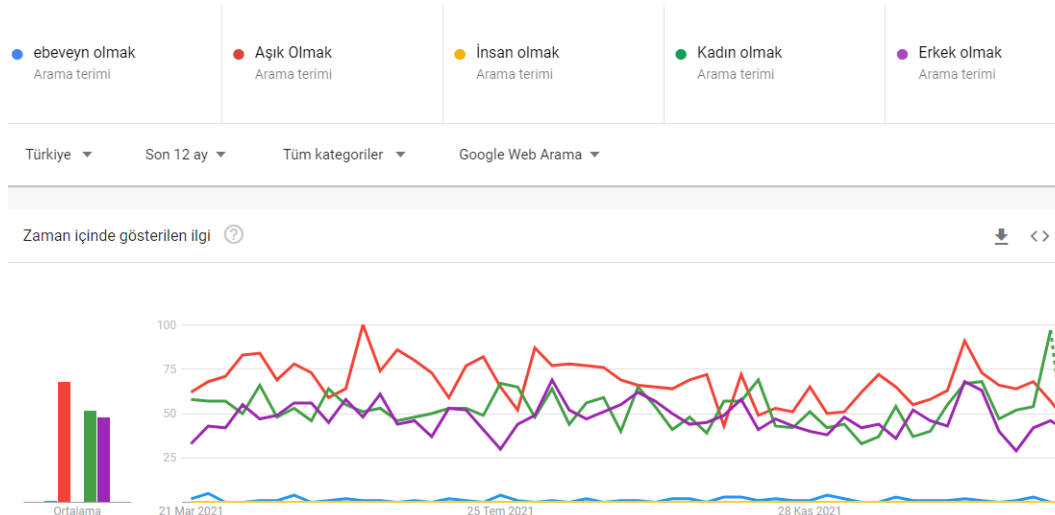

Şekil 3 21.03.2021 – 17.03.2022 Arası Türkiye Üzerinde Aranan Din İle İlgili Terimler
Kaynak: Google Trend (Son Erişim 17.03.2021)

4.2. İnsanlıkla İlgili Terimlere Yönelik Sorgular

Çalışmada, birer insani özellik olan “Ebeveyn Olmak”, “Âşık Olmak”, “İnsan Olmak”, “Kadın Olmak”, “Erkek Olmak” kavramlarına yönelik sorgulamalar dikkate alınmış ve bunların içinden ağırlıklı olarak âşık olmak teriminin sorgulandığı görülmüştür.

Kadın ve erkek olmak kavramlarının da hemen hemen eşit sıklıkla arandığı ancak ebeveyn olma ve insan olmak terimlerinin çok daha az sorgulandığı dikkati çekmektedir.

Şekil 4 21.03.2021 – 17.03.2022 Arası Türkiye Üzerinde Aranan İnsanlıkla İlgili Terimler
Kaynak: Google Trend (Son Erişim 17.03.2021)

4.3. İyi Olmakla İlgili Terimlere Yönelik Sorgular

Gerek dini öğretiler gerekse aile ve okul çevresinde verilen eğitimlerin temelinde “İyi Olmak” olgusu yatmaktadır. İyi olmak ile ifade bulan toplumsal davranış şekli aslında toplumsal uzlaşının da temellerini inşa etmektedir. Çalışmada “İyi İnsan Olmak”, “İyi Vatandaş Olmak”, “İyi Çocuk (Evlat) olmak” ifadelerine yönelik sorgulamalar da yapılmış ve sonucunda iyi insan olmak terimine yönelik sorgulamaların çok daha fazla gerçekleştirildiği görülmüştür. Diğer taraftan, iyi çocuk (evlat) olmak kavramına yönelik sorgulamanın ikinci sırada yer aldığı ancak iyi vatandaş olmaya yönelik sorgulamanın ihmal edilebilir seviyede olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 5 21.03.2021 – 17.03.2022 Arası Türkiye Üzerinde Aranan “İyi Olmak” İle İlgili Terimler
Kaynak: Google Trend (Son Erişim 17.03.2022)

4. SONUÇ

Walter Benjamin açısından her dönemin kurtarıcısı kendi yaşadığı çağın gerçekliğinden ortaya çıkacaktır. Zamanın ve uzamın yarattığı koşullar, geçmişte uzun soluklu, günümüzde ise daha geçici bir Mesih ile karşılaşmamızı sağlamaktadır. Benjamin’in ifadesiyle bu Mesih, genel geçer bir aydınlanma sağlamak yerine, sadece o anın ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir “parıltı” yayan özellikte olmalıdır. Benjamin, günümüz internet teknolojisini göremese de kendi dönemine yönelik olarak yaptığı açıklamalar ve eleştirilerle bugüne ışık tutmuştur. Kent yaşamının yarattığı “sıkıntıdan” sıyrılmak için pasajlarda dolaşan flaneur’un yerini internet sayfalarını kullanarak doyum arayan siber flaneur aldı. Bu siber flaneur, Paris komünü sırasında başkalarının kullanmadıklarını toplarken dedikoduyu da taşıyan “chifonyer” gibi, sosyal medyada elde ettiklerini taşıdı. Benjamin, çocukların radyo ile toplumsallaşabileceğini gözlemledi ve radyo kuramını oluşturdu. Böylece teknoloji ile medyanın nasıl önemli bir fayda yaratabileceğini de ifade etti. Modern insanın kendini ifade etmek adına medyayı kullanmak için nasıl güçlü bir arzu hissettiğini de gösteren Benjamin, teknolojinin doğru kullanılmadığında kitlelerin hakiki ve haklı meraklarını, kendilerini ve dolayısıyla sınıflarını anlama yönünden saptırmak ve yozlaştırmak için önemli bir araç haline geldiğini de gördü. Ona göre, “İnsanoğlunun kendine yabancılaşması öyle bir noktaya ulaşmıştır ki son derece estetik bir zevkle bizzat kendi yok oluşunu yaşamaktadır” (Benjamin, 2015, 32). Bugün geldiğimiz noktada modern dünyanın karmaşık kent yaşamında oluşan kurtuluş ihtiyacı, genellikle bireysel bir forma bürünerek farklılaşmakta ve birçokları kendi Mesih’ini internette aramaktadır. Özellikle yeni medya uygulamalarının bu Mesih’in aydınlatma gereçleri olarak değerlendirilebileceğini söylemek mümkündür. Çalışma sonucunda elde edilen veriler dikkate alındığında, bir bireyin taşıması gereken temel özelliklerin bile, internet üzerinden sorgulandığı anlaşılmaktadır. Günümüzde internet, Benjamin’in ifadesiyle gerektiğinde parlayıp daha sonra yerini yeni bir parıltıya bırakacak olan Mesih’in yerini almıştır. İnternet, ait olduğumuz çevrenin gerekliliklerinden, bizde bulunmaması gereken özellikleri belirlemeye kadar birçok açıdan sanal bir kurtarıcı olmuştur.

KAYNAKÇA

- Adorno, T. W. (2017). Walter Benjamin Üzerine (Çev. Dilman Muradoğlu) . İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Avcı, A. (2015). Ünsal Oskay’ın Walter Benjamin üzerine çalışmaları. Marmara İletişim Dergisi, 13-36.
- Benjamin, W. (2002). Pasajlar, Çeviren: Ahmet Cemal . İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Benjamin, W. (2015). Teknik Olarak Yeniden – Üretilebilirlik Çağında Sanat Yapıtı. İstanbul: Zeplin Kitap.
- Dellaloğlu, B. F. (2007). Walter Benjamin İle Olağanüstü Haller. Cogito Walter Benjamin Özel Sayısı. içinde İstanbul: YKY.
- Dellaloğlu, B. F. (2013). Benjamin, Fikir Mimarları – 4,. İstanbul: Say Yayınları.
- Desroche, H. (1969.). Dieux d’homme. Paris: Mouton.

- Francis, P. (01, 06 2014). Message of Pope Francis for the 48th World Communications Day. Vatican: https://www.vatican.va/content/francesco/en/messages/communications/documents/papa-francesco_20140124_messaggio-comunicazioni-sociali.html adresinden alındı
- Gürbilek, N. (2012). Walter Benjamin'den Seçme Yazılar Son Bakışta Aşk. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Hillach, A. (2007). Siyaset Estetiği: Walter Benjamin'in 'Alman Faşizminin Kuramları [Estetize Edilmiş Yaşam içinde] çev. Ü. Oskay,. İstanbul: Derin.
- Idel, M. (1998). Messianic Mystics. New Haven: Yale University.
- Idel, M. (2004). Kabbalah. New Haven: Yale University.
- Levinas, E. (1961). Totalité et infini: essai sur l'extériorité, . Paris: LGF.
- Levinas, E. (1974). Autrement qu'être ou au-delà de l'essence. Nijhof: Kluwer Academic.
- Oskay, Ü. (1995). Walter Benjamin Üzerine, Estetize Edilmiş Yaşam, Alman Faşizminin Düşünsel Oluşumlar. İstanbul: Der Yayınları.
- Pace, V. (2019). Messianic movements and the sacralization of the territory,. REVER • São Paulo • v. 19 • n. 3 DOI: <https://doi.org/10.23925/>.
- Seguy, J. (1983). Sociologie de l'attente. C. A. PERROT içinde, Le retour du Christ (s. 71-102). Bruxelles: Presses de l'Université de SaintLouis.